

Jerzy Swędrowski

"Ze Świętym Józefem na przełomie
tysiącleci : Polskie Studium
Józefologiczne", Aleksander Jacyniak,
Kalisz 2002 : [recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 14/2, 277-280

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Autor nie kryje słabości europejskiej integracji, do których mają należeć: słaby wzrost gospodarczy powodujący wysokie bezrobocie i brak poczucia bezpieczeństwa obywateli, kompleksowość unijnego systemu politycznego wpływającego na trudności w zrozumieniu zachodzących procesów integracyjnych, słaby związek pomiędzy obywatelami Unii a jej instytucjami, deficyt demokracji powodujący niski udział w wyborach, brak przejrzystości, brak wspólnych mediów i języka. Autor uważa jednak, pomimo krytycznego miejsca spojrzenia, że integracja europejska jest fascynującym procesem, który powinien być studiowany przez każdego zainteresowanego ekonomią, polityką i historią. Książka D. Dinana umożliwia zapoznanie się z tym fascynującym procesem z odmiennego (amerykańskiego) punktu widzenia, co czyni ją lekturą szczególnie interesującą i godną polecenia.

Krzysztof Czubochoa

Aleksander Jacyński SJ, *Ze świętym Józefem na przełomie tysiącleci. Polskie Studium Józefologiczne*, Kalisz 2002, ss. 183.

Przełom wieków i tysiącleci jest okazją do podejmowania tematyki przyszłości oraz prognoz, które o tyle są bezpieczne, że w momencie wygłoszenia, czy opublikowania trudno je zobiektywizować. Kończący się wiek dwudziesty i drugie tysiąclecie chrześcijaństwa stały się wdzięcznym tematem ocen, prognoz i zapowiedzi. Półki księgarskie wprost uginały się od publikacji rzeczowo podejmujących tematykę upływającego czasu w kontekście teologicznym, społecznym, czy technicznym. Nie zabrakło sensacyjnych zapowiedzi, czy praktycznych wskazówek. Przełom wieków i tysiącleci niejednokrotnie budził w człowieku ciekawość, a często lęk i niepewność. Wśród niekończących się pytań jawiły się na szczęście wskazówki i propozycje, które są alternatywą bezczynności, czy braku inicjatywy.

Ojciec święty Jan Paweł II napisał na zakończenie jubileuszu dwóch tysięcy lat chrześcijaństwa: „Idźmy naprzód z nadzieją! Nowe tysiąclecie otwiera się przed Kościołem niczym rozległy ocean, na który mamy wypłynąć licząc na pomoc Chrystusa. Syn Boży, który z miłości do człowieka przyszedł na świat dwa tysiące lat temu, także dzisiaj prowadzi swoje dzieło: musimy mieć przenikliwy wzrok, aby je dostrzec, a nade wszystko wielkie serce, abyśmy sami stali się jego narzędziami” (NMI 58). Aby stać się skutecznym narzędziem w ręku Chrystusa potrzeba przekonujących dowodów i przykładów życia. W ten nurt pozytywnego szukania wskazówek i dróg wpisuje się publikacja ks. Aleksandra Jacyniaka SJ *Ze świętym Józefem na przełomie tysiącleci, Polskie Studium Józefologiczne*.

Praca ks. Jacyniaka jest studium wybranych aspektów z bogactwa życia św. Józefa, a jednocześnie osobistym świadectwem dotyczącym relacji z Bożym Opiekunem. Z tej racji książkę rozpoczyna tekst: „Niecóż zwierzeń zamiast wstępu” Na stronach 7-12 Autor nawiązuje do swojego dzieciństwa, któremu towarzyszyła figura św. Józefa w Bazyli-

ce mniejszej w Świętej Lipce, a także wybrane imię patrona przy sakramencie bierzowania. Jednak szczególnie związki ze świętym Józefem znaczą miasto Kalisz. Tam w 1987 roku ks. Jacyniak odbył dwuletni nowicjat Towarzystwa Jezusowego, tam wrócił jako kapłan w 1985 roku, a wreszcie od roku 1994 zgodnie z decyzją Biskupa kaliskiego prowadził comiesięczne skupienia dla duchowieństwa Diecezji, przygotowujące do peregrynacji obrazu Świętego Patrona. Kanwą omawianej publikacji są materiały wykorzystane przy odczytywaniu posłannictwa świętego Józefa, który znalazł szczególne miejsce swego kultu w Sanktuarium w Kaliszu.

Praca została podzielona na 11 rozdziałów. Poszczególne z nich łączy odniesienie do bogactwa tekstów biblijnych, które wprowadzają w poznawanie charakterystycznych rysów i analogii. Pierwszy rozdział: „Józef Egipski i święty Józef” (s. 13-28) jest studium odkrywania odniesień biblijnego syna Jakuba do zapowiedzi przyjścia Jezusa Chrystusa. Jak historia Józefa Egipskiego jest figurą nadchodzącego Mesjasza, który zostanie wydany przez braci i ich wyzwoli, tak aspekt prawości biblijnego patriarchy Autor odniesie w szczególności sposób do Józefa – męża Maryi. Obficie czerpiąc ze źródeł biblijnych ks. Jacyniak przywołuje komentarze teologów i literatów, dając szczególne miejsce ks. kard. C. M. Martini. Wydaje się, że bardzo interesująco odniesiono się do problemu wyjaśniania snów. Także jako ważny aspekt jawi się odpowiedzialność za powierzone dobro ujęte w sformułowaniu: „zarządcy posiadłości” (s. 26)

Ks. Jacyniak przygotowywał swą pracę na przełomie wieków. W drugim rozdziale: „Ikona milczącego i zasłuchanego Boga” (s. 29-39) podjął problem milczenia. W sposób niezmiernie klarowny ukazał perspektywę konieczności podjęcia trudu wsłuchania się w głos własnego serca, głos drugiego człowieka i wreszcie głos Boga, który mówi Biblią i stworzonym światem. Milczenie, słuchanie i słowo jawi się jako horyzont rozwoju człowieka. Stwierdza Autor „I dlatego dojrzały chrześcijanin ma strzec i kultywować, chronić własne przestrzenie milczenia, szanować także przestrzenie milczenia innych i znajdować na wypowiedzenie słów właściwy sposób i właściwy czas” (s. 35). Dojrzałe postawy milczenia i zasłuchania pokazano na przykładzie Abrahama, Maryi oraz Marii z Betanii. Milczenie ukazane wg biblijnych przekazów przemawia szczególnie postawą świętego Józefa, żadnego z jego słów nie zapisano na kartach Pisma świętego. Postawa milczenia i zasłuchania tak obca współczesności ma głęboki sens, jest otwarciem się na głos milczącego Boga.

Kolejny rozdział: „Człowiek prawy” (s. 40-50) ukazuje powołanie człowieka. Posługując się językiem Biblii Autor umiejscawia człowieka w świecie: „Człowiek jako byt rozpięty pomiędzy Bogiem i światem zwierząt, człowiek jako byt rozpięty pomiędzy Bogiem i pyłem tej ziemi, człowiek zaproszony do wejścia w siódmy dzień, tak by całe życie stało się uwielbieniem Pana. I jednocześnie człowiek zaproszony do więzi z kimś drugim, jemu podobnym” (s. 42). Prezentowany język pozwala łatwiej odczytywać formułowane treści, a pomocą są przemyślenia współczesnych biblistów (S. del Paramo s. 44). Prawość osoby ludzkiej ukazuje autor podążając logiką psalmów, które prowadzą do nowotestamentalnej relacji o więzi Jezusa, Maryi i Józefa.

Rozdział: „Niełatwe początki wspólnego bytowania z Maryją” (s. 51-63) są refleksją nad krytycznymi momentami w życiu św. Józefa. Problem zrozumienia dokonujących się

wydarzeń oraz doświadczenia niebezpieczeństw są przyczynkiem by reflektować nad nieporozumieniami, rozterkami, czy dylematami współczesnego człowieka. Świat ludzkich relacji pełnych niedomówień, nieporozumień, domysłów i fałszywych snów nie może zostać pozostawiony samemu sobie. Autor kreśląc niebezpieczeństwa współczesności zachęca do refleksji nad życiowymi próbami, nieobcymi przecież Opiekunowi.

W piątym rozdziale ks. Jacyniak znów dotyka delikatnej materii snów. „Zawierający znakom tak słabym jak sen” (s. 64-75) – taki tytuł nosi rozważanie oparte na relacji I i II rozdziału Ewangelii wg św. Mateusza. Wyjaśnienie dylematów związanych z brzemiennością Maryi, nakaz udania się do Egiptu i dwukrotne wezwanie do powrotu – to cztery znaki, które dla prawego i doświadczonego życiem Józefa stają się potwierdzeniem obecności i bliskości Boga. Otwarcie się na głos Boga jest milczącym świadectwem, tak niezbędnym dzisiaj. Stawką jak napisze Autor jest spotkanie z Bogiem, lub rozminięcie się z Nim.

„Ikona Boga Ojca” (s. 76-84) – takim tytułem opatrzone następnny rozdział. Dotknięcie problemu ojcostwa jest odważną próbą zmierzenia się z niewątpliwą słabością identyfikacji i odczytania prawdy o odpowiedzialności za siebie i innych. Wierność misji ojcostwa pośród przeżywanych dylematów staje się przesłaniem płynącym z podjęcia powierzonych obowiązków. Bycie oparciem dla innych może być wynikiem wejścia w tajemnicę Bożego i ludzkiego ojcostwa.

Ks. Jacyniak opublikował swoją pracę w oparciu o konkret rzeczywistości Sanktuarium w Kaliszu, co daje walor rzeczywistego i racjonalnego spojrzenia duszpasterskiego. „Na ścieżkach Józefowego pielgrzymowania dawniej i dziś” (s. 85-94) jest zapisem refleksji biblijnej nad pielgrzymowaniem św. Józefa, a jednocześnie dostrzeżeniem walorów tego pielgrzymowania. W kontekście peregrynacji Świętego w jego ikonie Autor pyta, czy przyniesie to owoc solidarnego bycia z człowiekiem i niesienia Jezusa do miast i wsi, czy bezbronne życie pod opieką św. Józefa dziś także znajdzie bezpieczne schronienie? Te pytania mają budzić refleksję o sens i skuteczność podejmowanych działań oraz właściwego zaangażowania w rozpoczęte dzieło.

„W realiach nazaretańskiego domu” (s. 95-109) – tym tytułem opatrzone kolejny rozdział, w którym podjęto próbę odczytywania prawdy obecności Boga pośród ludzi. Nazaret jest miejscem obcowania człowieka z Bogiem, a jednocześnie miejscem milczenia, pracy, wydoskonalania się w posłuszeństwie i czystości. Nazaret jednocześnie jawi się nie jako kres i cel, ale jako dom z którego wychodzi się by pełnić misję. Pozostaje jednak świadomość i poczucie domu rodzinnego, człowiek nie czuje się wykorzeniony, nie traci tożsamości, lecz wydoskonała się i umocniony podejmuje swoje zobowiązania. Ten ukryty czas niejednokrotnie malowany był we wzruszających i ciepłych barwach, a chodzi przecież nie tylko o poruszenie uczuć, ale realne podjęcie drogi obowiązku.

Autor postrzega przełom tysiącleci jako czas narodzin. W tym kontekście proponuje spojrzenie pełne optymizmu, który wynika z faktu, że 2000 lat temu pod opieką św. Józefa narodził się Zbawiciel. On rozpoczął nową epokę, pokazał się jako Ktoś najbliższy człowiekowi. Rozdział: „Przełom tysiącleci przeżywany ze św. Józefem” (s. 110-121) jest pełnym optymizmu spojrzeniem na współczesne wyzwania. Kondycja współczesnej Eu-

ropy oraz miejsce i rola Polski jawi się w rozważaniach Autora jako szansa. To dobrze podjęty temat patriotyzmu i odpowiedzialności, bez fatalistycznych prognoz.

Rozdział „Wymowa obrazu Świętej Rodziny z kaliskiego Sanktuarium św. Józefa” (s. 122-135) jest interesującym spojrzeniem na detale ikony, a jednocześnie próbą „karmienia się wizerunkiem” (s. 134). Tak odczytywany zamysł malarza, jak i modlitwy zanoszone w Sanktuarium mają prowadzić ku odkrywaniu misterium obecnego Boga. Usuwać to co rozprasza i szukać przestrzeni spotkania z Panem, to cel rozważań i zastanawiania się nad przesłaniem nawiedzanego wizerunku.

Ostatni rozdział: „Święty Józef w ikonie” (s. 136-168) jest próbą wyjaśnienia jaką rolę w duchowości Wschodu niesie znak ikony. Jednocześnie umieszczono czterdzieści kolorowych fotografii ikon ze św. Józefem. Jest to niezwykle interesujący przegląd znaków twórczego odczytania roli Bożego Opiekuna w dziejach zbawienia. Pracę wieńczą rozważania z dnia 19.04.1997 i z dnia 1.05.1999. Pierwsze jest „Zawierzeniem polskiej prowincji jezuitów św. Józefowi”, drugie natomiast „Rozważaniem podczas ogólnopolskiej pielgrzymki robotników do Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu.

Praca ks. Aleksandra Jacyniaka SJ wpisuje się w konkret rzeczywistości pastoralnej współczesnej Polski. Lęki wobec przyszłości, przemiany, które nie gwarantują bezpieczeństwa niejednokrotnie osłabiają, czy wręcz niszczą nadzieję. Kościół odczytując swoje posłanie mówi niejako biblijnym wezwaniem „Idźcie do Józefa”, bo przecież znakiem nadziei pozostają cudownie ocaleni z Dachau z bp. Ignacym Jeżem na czele. Optymizmem napawa wspólna modlitwa pracodawców i pracowników u początku maja 2007 roku w kaliskim Sanktuarium. Choć może wiele pozostawić do życzenia stosowanie przypisów, czy zbyt długie cytaty zaczerpnięte z literatury, walory publikacji ks. Jacyniaka dają nowy powiew optymizmu. Postawa wiary karmiona dobrym i realistycznym przykładem życia Świętego niewątpliwie pociąga, a pogłębiona refleksja utwierdza w odpowiedzialnym podejmowaniu zobowiązań.

Ks. Jerzy Swędrowski

